

Framtiden i våre hender
November — 2020

Klimaverstinger i Oljefondet — Investeringer som ikke når klimamålene

Av Embla Husby Jørgensen

Tittel: Klimaverstinger i Oljefondet — investeringer som ikke når klimamålene

Forfatter: Embla Husby Jørgensen

Utgivelse: November 2020

Utgiver: Framtiden i våre hender, Mariboës gate 8, 0183 Oslo

Ansvarlig redaktør: Anja Bakken Riise

Illustrasjon forside og side 2: Oljesøl - istockphoto.com

Det oppfordres til å sitere og bruke opplysninger fra denne rapporten. Framtiden i våre hender oppgis som kilde.

Innhold

Innledning	4
Rapportens innhold og metode	4
Begrensninger	5
Del 1 — Oljefondets klimaverstinger	6
Oljefondets investeringer i selskap med historisk store utslipp	6
Oljefondets investeringer i selskap med særlig store utslipp	8
Oljefondets investeringer i lobbyverstinger	9
Oljefondets investeringer i selskaper med størst reserver av olje og gass	11
eksempler på Oljefondets klimaverstinger	12
Finansbransjens klimaarbeid i endring	13
Del 2 — Oljefondets klimakriterium	15
Bakgrunn: Klimakriteriet i Oljefondets retningslinjer	15
Gjennomgang av vektleggingen fra Etikkrådet og Norges Bank	16
Svekkelse av klimakriteriet	17
Veien videre	18
Del 3 — Justering i tråd med klimamålene	20
Konklusjon	22
Anbefalinger	23

Innledning

Innledning

Det har gått over fem år siden Stortinget i 2015 vedtok en viktig endring av Oljefondets etiske retningslinjer. De åpnet for muligheten for å utelukke selskaper som «i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser». Samme år sluttet Norge seg til den historisk viktige Parisavtalen, en internasjonal avtale som bekrefter alvoret i klimakrisa og Norges medansvar for å stanse klimautslippene før vi når maksimalt 2 graders temperaturendring.

Blant de over 9000 selskapene i Oljefondet, finnes et stort antall selskaper som bidrar til uakseptable klimagassutslipp, og som mangler reelle planer for å kutte tilstrekkelige klimautslipp til å nå Parisavtalen. Det har vært en lang prosess med uenigheter om hvordan kriteriet skal benyttes. Resultatet er at det på disse årene kun har blitt ekskludert 4 klimaverstinger. Flere år med trenering av klimakriteriet undergraver Stortingets intensjon med lovendringen. Klimaverstingene i fondet står i kontrast til Oljefondets mandat om å være et langsiktig fond som skal skape verdier for framtidige generasjoner.

Denne rapporten baserer seg delvis på Framtiden i våre henders rapport om klimaverstinger skrevet i 2017. Hensikten den gang var å bidra til operasjonaliseringen av klimakriteriet. Det har vært begrenset framgang i dette arbeidet siden den gang. Med denne oppdaterte rapporten ønsker vi å belyse utilstrekkeligheten i kriteriet og forslag til hvordan Oljefondet bør håndtere klimaskadelige investeringer. Ved å se på Oljefondets investeringer i selskaper som skårer aller dårligst på ulike klimarangeringer, peker vi ut noen åpenbare klimaverstinger. Rapporten tar for seg eksempler på klimaverstinger, manglene ved kriteriet og ser framover med forslag til hvordan Oljefondets portefølje bør justeres i henhold til konsensusen om maksimalt 2 graders oppvarming.

Metode

Rapportens innhold og metode

Rapporten er delt inn i tre ulike deler

I **del 1** ser vi på Oljefondets investeringer i selskaper som på ulike måter kan sees på som klimaverstinger. Det gjøres ved å ta utgangspunkt i eksisterende klimarelaterte analyser av verdens største selskaper. Vi har valgt analyser som viser hvordan verdens store selskaper skårer på følgende parametre:

- Historisk store utslipp (kilde: The Climate Accountability Institute (CAI))
- Totalutslipp av klimagasser (kilde: BSD Consulting)
- Store fossile reserver (kilde: Fossil Free Indexes)

- Lobbyister mot klimareguleringer (kilde: InfluenceMap)

Formålet med denne delen er å undersøke hvor mye Oljefondet har investert i selskapene som kommer dårligst ut på disse listene. I tillegg gir det oss mulighet til å identifisere selskaper som går igjen og dermed trekke fram seks selskaper som peker seg ut som klimaverstinger.

I **del 2** ser vi på operasjonaliseringen av klimakriteriet. Her går vi gjennom bakgrunnen for kriteriet og analyser hvordan det anvendes i lys av korrespondanse mellom relevante aktører og tilrådingene fra mai 2020. Dette sees i sammenheng med de identifiserte klimaverstingene fra del 1 og peker på hvorfor klimakriteriet ikke tolkes på en måte som er tilstrekkelig til å ekskludere disse.

I **del 3** ser vi på alternative metoder for å tilpasse Oljefondets investeringer til klimamålene Norge forpliktet seg til i Parisavtalen. Ved å benytte allerede utviklede verktøy og metoder, blir det mulig å justere hele porteføljen i overensstemmelse med målet om 1,5 graders oppvarming.

Begrensninger:

Denne rapporten er ikke en systematisk gjennomgang av hvordan alle selskapene i Oljefondet bidrar til klimagassutslipp. Det er valgt en enkel metode, hvor vi bruker 4 parametere for å identifisere selskaper som i uakseptabel grad bidrar til klimautslipp.

Rapportens analyse tar utgangspunkt i siste tilgjengelige informasjon om Oljefondets portefølje. Det vil si per 31.12.2019.

Denne rapporten tar ikke for seg selskaper som allerede er utelukket av klimakriteriet eller andre kriterier for utelukkelse.

De identifiserte og navngitte selskapene vil ikke tilsi at de er de absolutt verste i Oljefondets portefølje. De er utvalgt basert på typen selskap og deres rangering på ulike målinger som er relevante for selskapenes ansvar for klimagassutslipp.

Kildematerialet rapporten bygger på er rangeringer fra institusjoner med troverdighet innen feltet og som benytter anerkjente metoder. Vi tar høyde for at det kan finnes svakheter i metoden hos disse og har ikke selv kontrollert beregningene de har utført.

Del 1 — Oljefondets klimaverstinger

Det finnes en rekke ulike måter å definere hva som er en klimaversting. Man kan f.eks. vurdere det basert på totale utslipp, forurensende sektorer, enkeltprosjekter eller framtidige planer. Denne rapporten ser på de børsnoterte selskapene som skårer dårligst på ulike relevante rangeringer. De selskapene som går igjen oftest er alle olje- og gasselskaper. Det er et åpenbart sted å starte når man undersøker klimaverstinger fordi fossil energi står for en enorm andel av CO₂-utslipp¹. Selskapene som utvinner fossil energi har ikke ansvaret alene for disse utslippene. Hele økonomien må omlegges og kutte utslipp for å nå klimamålene. Det kunne også ha vært aktuelt å se på andre svært forurensende industrier, som for eksempel sementindustrien. Allikevel er de verste blant olje- og gasselskapene relevante som en illustrasjon på typiske klimaverstinger i Oljefondet. Under følger en sammenstilling av Oljefondets investeringer i de verste selskapene når det gjelder historiske utslipp, klimalobbyisme, store reserver og store utslipp.

Oljefondets investeringer i selskap med historisk store utslipp

Oljefondets etiske retningslinjer peker framover, mot framtidige klimautslipp. Men klimændringene handler også om historiske utslipp, og hvem som har ansvar for endringene som nå er i ferd med å vise seg. Spørsmålet om hvilke selskap som står for «uakseptable utslipp» bør derfor kunne inkludere selskap som på grunn av sine historiske utslipp, har et umiddelbart ansvar for ikke å bidra til nye utslipp. Vi har derfor laget en oversikt over Oljefondets investeringer i selskap med historisk store utslipp, basert på arbeidet til The Climate Accountability Institute (CAI). De har laget en oversikt som ser på globale oljeselskapers utvinning og påfølgende utslipp fra de fossile energibærerne, fra 1965 til 2017². 1965 er valgt som startår fordi eksperter mener det er da miljøskadene fra fossil energi var kjent for både industriledere og politikere. Oversikten fra CAI tar for seg de 20 selskapene med høyest utslipp i denne tidsperioden. Disse 20 har bidratt til 35 % av verdens energirelaterte karbondioksid (CO₂) og metanutslipp siden 1965. Chevron, Exxon, BP og Shell troner øverst av de 8 børsnoterte selskapene på listen. Disse fire står alene bak mer enn 10 % av verdens karbonutslipp siden 1965. Beløpene under viser Oljefondets investeringer oppgitt i norske kroner.

¹ Forskere tilknyttet Global Carbon Project anslår at for 2018, kom 40 prosent av CO₂-utslippene fra kullsektoren. Olje sto for 34 prosent, gass for 20 prosent og sement for 4 prosent. <https://energiogklima.no/klimavakten/globale-utslipp/>

² <https://www.theguardian.com/environment/2019/oct/09/revealed-20-firms-third-carbon-emissions>

Rang- ering ³	Selskapsnavn	Land	Aksjeinvesteringer i 2019 (NOK)	Rentepapir investeringer 2019 (NOK)	Kommentar
1	Saudi Aramco	Saudi- Arabia	0	0	Statseid
2	Chevron	USA	21 854 675 348	0	
3	Gazprom	Rusland	6921845952	0	I tillegg: 452 354 308 i Gazprom Neft som eier rundt 96 % av aksjene i Gazprom
4	ExxonMobil	USA	25 968 654 125	443 853 663	
5	National Iranian Oil co.		0	0	Statseid
6	BP	Storbritan nia	26 110 177 456	0	
7	Royal Dutch Shell	Nederlan d	52 193 116 612	0	
8	Coal India	India	0	0	Ekskludert pga. Kullkriteriet
9	Pemex	Mexico	0	0	Statseid
10	Petroleos de Venezuela (PDVSA)		0	0	Statseid
11	PetroChina/China National Petroleum	Kina	1 402 237 362	0	
12	Peabody Energy	USA	0	0	Ekskludert pga. kullkriteriet. Gikk konkurs i 2016
13	ConocoPhillips	USA	6 704 142 298	316 999 966	
14	Abu Dhabi	Forente Arabiske Emirater	0	0	Statseid
15	Kuwait Petroleum Corp.	Kuwait	0	0	Statseid
16	Iraq National Oil co.	Irak	0	0	Statseid
17	Total SA	Frankrike	29 463 872 214	1 662 771 730	
18	Sonatrach	Algerie	0	0	Statseid
19	BHP Billiton	Australia/ Storbritan nia	20 977 146 869	395 821 585	Sammenslått to selskaper BHP Billiton Ltd og BHP Billiton PLC
20	Petrobras	Brasil	0	0	Statseid

³ <https://www.climateaccountability.org/pdf/TopTwenty%20Rank%201965-2017.png>

Sum	191 595 868 236	281 944 6944
------------	------------------------	---------------------

Som oversikten viser, er Oljefondet investert i 9 av disse 20 verstingselskapene når det gjelder historiske utslipp. 9 av selskapene er statseide og kun to av de 20 selskapene er ekskludert fra fondet. Peabody Energy og Coal India er begge ekskludert fra fondets portefølje fordi de bryter med det produktbaserte kullkriteriet. Det vil si at i denne oversikten er Oljefondet investert i alle selskapene det er mulig å investere. Totalt er aksjeinvesteringene og rentepapirinvesteringene til sammen på 194 milliarder NOK.

Diskusjonen om hvilken rolle historiske utslipp skal spille, er en viktig del av diskusjonen om hvor utslipp skal kuttes. Store historiske utslipp alene sier ikke hvilke selskaper som er de aller verste i dag, men er en faktor som må tas med i ligningen.

Oljefondets investeringer i selskap med særlig store utslipp

BSD Consulting og Thomson Reuters publiserte i 2016 en oversikt over de selskapene som i løpet av de siste årene (2010-2015) har sluppet ut mest CO₂ gjennom sine operasjoner og energikjøp⁴. Dette er enorme selskaper som utgjør en betydelig del av verdensøkonomien. Dette er et felt i endring og enkelte deler av rangeringene de har gjennomført er antakelig utdaterte. Likevel gir listen en oversikt over store selskaper som i nyere tid har stått for vesentlige deler av verdens CO₂-utslipp.

Rangering	Selskapsnavn	Land	Aksjeinvesteringer i 2019 (NOK)	Rentepapirinvesteringer 2019 (NOK)	Kommentar
1	Petrochina Company Limited	Kina	1 402 237 362	0	
2	China Petroleum & Chemical Corporation	Kina	2 132 352 585	0	
3	NTPC Ltd	India	0	0	Utelukket av kullkriteriet
4	Arcelor Mittal	Luxemburg	1 675 505 153	0	
5	RWE AG	Tyskland	1 002 333 645	0	Utelukket av kullkriteriet fra 2020
6	Surgutneftegas	Rusland	1 502 646 113	0	
7	Duke Energy Corporation	USA	0	0	Utelukket av miljøkriteriet
8	GDF Suez/Engie SA	Frankrike	7 736 018 460	2 282 392 832	

⁴ Oversikten er fra rapporten Global 500 greenhouse gases performance 2010 - 2015 (rapporten ble lansert i juni 2016). Oversikten viser estimerte direkte og indirekte utslipp (scope 1 + scope 2) Kilde: http://www.bsdconsulting.com/bsd-files/news-downloadable-pdfs/S035283_Greenhouse_final_%284%29.pdf

9	American Electric Power Company, Inc.	USA	0	0	Utelukket av kullkriteriet
10	Gazprom OAO	Rusland	6 921 845 952	0	I tillegg investert i helheid datterselskap (Gazprom Neft)
11	Exxon Mobil Corporation	USA	25 968 654 125	443 853 663	
12	ENEL SpA	Italia	15 140 007 039	780612119	
13	The Southern Company	USA	4 143 860 796	1 688 484 300	
14	Holcim Ltd/LafargeHolcim Ltd	Sveits	10 542 886 739	0	
15	E.ON SE	Tyskland	4 676 353 012	522 137 871	
16	Nippon Steel & Sumitomo Metal Corporation	Japan	1 600 209 036	0	
17	Lafarge S.A.	Frankrike	Se Holcim	Se Holcim	
18	POSCO	Sør-Korea	0	0	Utelukket av miljøkriteriet
19	Royal Dutch Shell	Nederland	52 193 116 612	0	
20	Petróleo Brasileiro SA - Petrobras	Brasil	7 694 120 641	0	
Totalt			144 332 147 270	571748078 5	

Av oversiktens 20 selskap med størst utslipp, har fem av dem blitt utelukket på bakgrunn av de etiske retningslinjene, fondet har aksjer i alle de øvrige 15. Til sammen har Oljefondet investert 150 milliarder NOK i disse selskapene.

Oljefondets investeringer i lobbyverstinger

I tillegg til produksjon og salg av produkter som fører til klimagassutslipp, bruker oljeselskapene enorme ressurser på lobbyvirksomhet som hindrer verden i å nå klimamålene. Denne lobbyismen bidrar også til uakseptabelt høye klimagassutslipp ved at midlene kunne blitt brukt på grønn omstilling og at selskapene lobber for mindre regulering av deres utslipp. Beregninger fra tenketanken InfluenceMap viser at de fem største oljeselskapene (ExxonMobil, Royal Dutch Shell, Chevron, BP og Total) har brukt over 1 milliard dollar siden Paris-avtalen ble vedtatt, på villedende klimamarkedsføring og klimalobbyisme. Disse mektige aktørenes enorme innsats tar

sikte på å fortsette å utvinne fossil energi, og er på kollisjonskurs med verdens klimamål⁵ og Parisavtalen Norge har forpliktet seg til. Forsøk på å undergrave klimaarbeid har svært alvorlige konsekvenser og en rangering gjør det mulig for investorer å påvirke eller selge seg ut av lobbyistverstingene.

I oktober 2019 utga InfluenceMap rapporten «Corporate Carbon Policy Footprint – the 50 Most Influential» hvor de tar for seg selskapenes påvirkningsarbeid når det gjelder klima. Rapporten bruker de 250 største industri- og energiselskapene i sin rangering. De som skårer dårligst representerer en gruppe med sterke interesser i ulike deler av fossile verdikjeder. Det er selskaper som baserer seg på en forretningsmodell som sakker akterut i møte med klimambisjonene og derfor jobber aktivt for å trenere og hindre klimareguleringer. Rangeringen InfluenceMap har gjort, gir selskapene en score på mellom -100 og +100 på beregningen de har kalt Carbon Policy Footprint. Selskapene Carbon Policy Footprint brukes til å måle den relative påvirkningen et børsnotert selskap har på klimapolitikk. En skår på +100 vil si at man har en sterk og positiv påvirkning på klimapolitikk og -100 betyr sterk, men negativ påvirkning på klimapolitikk⁶. Tabellen under viser de 20 selskapene med lavest skår og Oljefondets investeringer i disse.

Rangering	Selskapsnavn	Score	Land	Aksjeinvesteringer i 2019 (NOK)	Rentepapirinvesteringer 2019 (NOK)	Kommentar
1	Chevron	-58	USA	21 854 675 348	0	
2	ExxonMobil	-48	USA	25 968 654 125	443 853 663	
3	BP	-47		26 110 177 456	0	
4	Southern Company	-44	USA	4 143 860 796	1 688 484 300	
5	BASF	-38	Tyskland	10 345 708 755	668 578 545	
6	American Electric Power	-33	USA	0	0	Utelukket av kullkriteriet
7	Glencore International	-33		4 523 857 285	0	
8	Duke Energy	-32		0	0	Utelukket av miljøkriteriet
9	Marathon Petroleum	-31		3 572 454 662	853 445 671	Også: Marathan oil corp
10	Berkshire Hathaway	-31		0	0	Under observasjon pga. Kullkriteriet
11	Rio Tinto Group	-31	Storbritannia og Australia	13067043347	0	

⁵ <https://influencemap.org/report/How-Big-Oil-Continues-to-Oppose-the-Paris-Agreement-38212275958aa21196dae3b76220bddc>

⁶ <https://influencemap.org/report/Corporate-Climate-Policy-Footprint-2019-the-50-Most-Influential-7d09a06d9c4e602a3d2f5c1ae13301b8>

12	Royal Dutch Shell	-30	Nederland	52 193 116 612	0
13	Fiat Chrysler Automobiles	-29		1 424 074 842	0
14	ConocoPhillips	-29		6 704 142 298	316 999 966
15	Daimler	-28		16 755 273 156	144 448 042
16	Valero Energy	-28	USA	3 672 829 991	756 917 982
17	RWE	-27		1 002 333 645	0
18	Dow Chemical	-26		0	428 813 222
19	Total	-25		29 463 872 214	1 662 771 730
20	Arcelor Mittal	-25		1 675 505 153	0
	Totalt			222 477 579 685	6964313121

Av de 20 verste klimalobbyistene, har 3 blitt utelukket fra Oljefondet på bakgrunn av enten kull- eller miljøkriteriet. Av de 17 gjenværende har Oljefondet investeringer i samtlige. Totalt er aksjeinvesteringene og rentepapirinvesteringene i disse til sammen på 229 milliarder Norske kroner.

Oljefondets investeringer i selskaper størst reserver av olje og gass

Olje- og gassreserver inneholder potensielle framtidige utslipp. Fossilreserver er noe annet enn fossilressurser fordi det siste kun beskriver geologiske funn. Fossilreserver, derimot, inkluderer også en at det er lønnsomt å utvinne med eksisterende priser og teknologi.⁷ Det er allerede funnet mye mer fossile ressurser enn hva det er mulig å utvinne i et klimaperspektiv. De fleste selskaper beregner disse reservene som en del av selskapets verdi og har derfor et økt økonomisk insentiv for å utvinne reservene. Selskapet Fossil Free Indexes (FFI) har utarbeidet en oversikt over de 100 børsnoterte selskapene med størst olje- og gassreserver. Rangeringen baserer seg på CO₂-utslippene innebygd i disse reservene. Utvinning av disse enorme fossilreservene vil føre til enorme CO₂-utslipp og er langt fra forenlig med målene i Parisavtalen. Under følger en oversikt over de ti selskapene med størst olje- og gassreserver⁸:

Rangering	Selskapsnavn	Land	Aksjeinvesteringer i 2019 (NOK)	Rentepapirinvesteringer 2019 (NOK)	Kommentar
1	Saudi Aramco	Saudi-Arabia	0	0	Statseid
2	Gazprom	Rusland	6 921 845 952	0	I tillegg: 452 354 308 i Gazprom Neft som eier rundt 96 % av aksjene i Gazprom

⁷ <https://worldoceanreview.com/en/wor-3/oil-and-gas/sating-our-energy-hunger/reserves-or-resources/>

⁸ <https://fossilfreefunds.org/carbon-underground-200>

3	Rosneft	Russland	0	0
4	ExxonMobil	USA	25968654125	443853663
5	PetroChina	Kina	1402237362	0
6	BP	Storbritan nia	26110177456	0
7	Lukoil	Russland	6660398477	0
8	Novatek	Russland	949313221	0
9	Chevron	USA	21854675348	0
10	Total	Frankrike	29463872214	166277173 0
Totalt:			112409328203	210662539 3

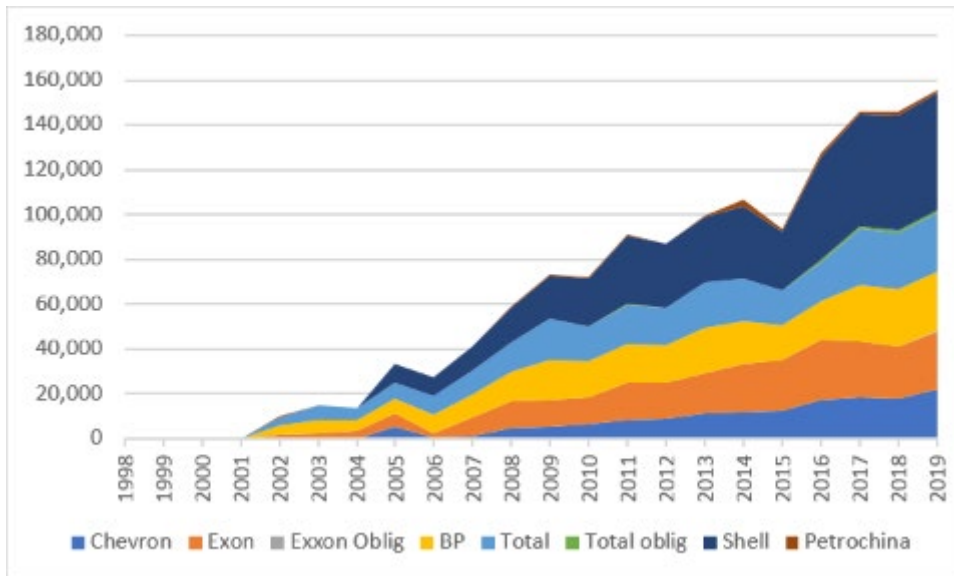
Av de 10 selskapene med størst olje- og gassreserver, har Oljefondet investeringer i åtte av disse. Totalt er investeringene i disse selskapene på kr 114 milliarder norske kroner. Selskapenes verdifastsetting henger sammen med de bekreftede reservene som er beregnet til å være lønnsomme å utvinne. Å satse på at disse investeringene skal gi avkastning er å vedde mot Paris-avtalen fordi selskapenes verdi blant annet er basert på utvinning av ressurser som ikke alle selskapene kan utvinne om vi skal nå målet om 1,5 grader oppvarming. Det er mulig at selskaper med store reserver har planer og ressurser til å gjennomføre nødvendig omstilling. Allikevel er det verdt å merke seg at Etikkrådet i sine anbefalinger om uttrekk fra tjæresandselskaper vektla store ressurser i sin vurdering av at selskapene ikke har tilstrekkelige planer for klimaomstilling. Store oljereserver i seg selv er ikke avgjørende for å ekskludere selskaper, men kan utgjøre en del av vurderingen om insentiver og planer for endring i virksomhet.

Eksempler på Oljefondets klimaverstinger

Fossil energi står for det meste av verdens CO₂-utslipp. Ved å analysere olje- og gasselskaper langs fire ulike parametere, historiske utslipp, store utslipp, klimalobbyisme og store reserver, tegner det seg tydelig noen helt klare klimaverstinger i Oljefondets portefølje. Det er mange ulike måter å definere klimaverstinger på og vår gjennomgang er ikke en systematisk gjennomgang av de mest klimafiendtlige investeringene i Oljefondet. Det virker likevel åpenbart at de selskapene som går igjen med negativt fortegn har svært negativ påvirkning på klimaet og burde ekskluderes.

Navn	Store utslipp	Historiske	Lobby	Store reserver
Exxon				
BP				
PetroChina				
Chevron				
Total				
Shell				

Slik tabellen over viser, er det seks selskaper som topper listen på minst tre av de undersøkte parameterne. Dette gjelder BP, Petrochina, Chevron, Total og Shell. I tillegg utpeker Exxon Mobil seg negativt ved å være det eneste selskapet som går igjen på alle de fire kategoriene. Selv om det finnes en rekke ulike måter man kan beregne hvilke selskaper som er verst når det kommer til klima, er det tydelig at de som skårer såpass dårlig på helt ulike parametere, burde ha vært ekskludert fra fondet for lenge siden. Bare i disse seks selskapene har Oljefondet investeringer for 160 milliarder norske kroner. Slik som grafen under viser, går utviklingen i helt feil retning og Oljefondets verdier i disse selskapene er økende.

I tillegg til disse seks som såpass tydelig peker seg ut, finner vi også fire selskaper som går igjen på minst to av rangeringene og således skiller seg ut med et negativt fortegn. Dette gjelder ConocoPhillips, The Southern Company, Petrolólero Brasileiro SA og Gazprom. Ikke alle disse er petroleumsselskaper, men med metoden benyttet i denne rapporten, utviner hovedvekten av de verste selskapene fossil energi. Produsentene av petroleum er ikke alene ansvarlig for verdens utslipp og det er sannsynlig at omstillingen av økonomien vil avhenge av noe petroleum og at vi klarer å fange karbon. Bildet er derfor mer nyansert enn at petroleumsselskapene alene bærer ansvaret for omstillingen. Allikevel har oljeselskaper i flere tiår vært kjent med de klimaskadelige konsekvensene av fossil energi og mange av dem kunne gjort betydelig mer tidligere.

Finansbransjens klimaarbeid i endring

I 2015 vedtok FNs klimatoppmøte en ny klimaavtale, kjent som Parisavtalen. Avtalen var historisk fordi det er den første juridisk forpliktende klimaavtalen med nærmest global deltakelse og forpliktelser for alle parter. Avtalen slår fast et felles mål om å begrense den globale oppvarming til godt under 2 grader, men helst til 1,5, sammenliknet med førindustriell tid. Parallelt med at Parisavtalen har endret ambisjonsnivået i den felles innsatsen mot klimaendringene, har klimarisiko blitt en stadig viktigere del av finansbransjen. Klimarisiko vil si den finansielle risikoen som oppstår som følge av omstillingen til et grønnere samfunn, enten ved klimareguleringer eller som følge av klimaendringene. Å investere i tråd med Parisavtalen er ikke lenger bare etisk riktig, men

også økonomisk fornuftig. Særlig i land som Norge, hvor store deler av inntektene kommer fra fossil energi, er det å unngå slike investeringer en måte å diversifisere nasjonalformuen og minimere risiko på. I tillegg til å bruke de ulike etiske kriteriene for å ekskludere selskaper, kan Oljefondet også drive såkalt risikobaserte nedslag av investeringer der de minsker aksjeandelen i risikable selskaper. I en tid hvor fossil energi blir stadig mindre lønnsom og med en svak oljepris, ville det vært naturlig for Oljefondet å i det minste selge seg ned i de store energiselskapene.

Til tross for Parisavtalen, økt fokus på klimarisiko og Oljefondets relativt nye klimakriterium, har fondets investeringer i disse verstingselskapene økt siden 2015. Hvordan er det mulig at disse selskapene ikke har blitt ekskludert fra fondet når de så etter flere parametre er å regne som klimaverstinger? Deler av svaret finnes ved å ta en nærmere kikk på hvordan klimakriteriet er utformet og implementert.

Del 2 — Oljefondets klimakriterium

Bakgrunn: Klimakriteriet i Oljefondets retningslinjer

I 2014 leverte Ekspertgruppen for Statens pensjonsfonds utlands investeringer i kull- og petroleumsselskaper (Skancke-utvalget) sin rapport med anbefalinger til forvaltningen av oljefondet. En av anbefalingene var et nytt kriterium om aktivitet som er skadelig for klimaet som skulle tas inn i oljefondets retningslinjer for observasjon og utelukkelse. Stortinget støttet dette og det nye klimakriteriet var gjeldende fra 1. januar 2016.

Klimakriteriet finnes i Retningslinjer for observasjon og utelukkelse fra Statens pensjons fond utland § 3, og lyder som følger:

§ 3. Kriterier for atferdsbasert observasjon og utelukkelse av selskaper

Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for:

(...)

d) handlinger eller unnlatelser som på et aggregert selskapsnivå i uakseptabel grad fører til utslipp av klimagasser⁹

Framtiden i våre hender var en av pådriverne for dette kriteriet og var fornøyde da det ble vedtatt i 2015. Gjennomgangen vi har gjort viser at det har tatt urovekkende lang tid å anvende kriteriet og at føringene som legges til grunn ikke tjener hensikten til kriteriet. Årene fra vedtak til de første eksklusjonene har, som utredningen under viser, vært preget av avklaringer og trening som har hindret effektiv bruk av kriteriet.

Det omtalte klimakriteriet trådte i kraft 1. januar 2016. Etikkrådet framla sine første anbefalinger om uttrekk basert på dette kriteriet i 2017. Først ett år senere, 24. oktober 2018, behandlet hovedstyret i Norges Bank etikkrådets tilrådninger, men besluttet da ikke å trekke seg ut av noen selskaper og sendte saken videre til Finansdepartementet. Bakgrunnen for dette er ulike vurderinger i Etikkrådet og Norges Bank om hvordan klimakriteriet skal anvendes. Fordi Hovedstyret mener at vurderingsgrunnlaget gjør det vanskelig å praktisere klimakriteriet, ba de

⁹ <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793>

Finansdepartementet komme med en avklaring rundt anvendelsen. De pekte blant annet på uenighet med Etikkrådet om hvorvidt det skal ha avgjørende betydning om et selskap er omfattet av et klimarammeverk. Videre mente hovedstyret også at det var usikkerhet knyttet til om grunnlaget for vurdering først og fremst skal være selskapenes utslipp. Et annet usikkerhetsmoment var at Etikkrådet mente at alle selskaper med store utslipp har en særlig forpliktelse til å nå klimamålene. Banken argumenterte på sin side for at det internasjonale klimarammeverket legger opp til gradvis reduksjon der kollektive kutt både fra selskaper med store og mindre utslipp sammen skal sørge for at man når målene man har satt.

Finansdepartementet kom derfor, etter forespørsel fra Etikkrådet og Norges Bank, med en presisering av kriteriet i 2019. Der presiserer departementet at også for klimakriteriet skal terskelen for utelukkelse ligge svært høyt og at det må tolkes dynamisk over tid. Departementet skrev videre at det under dette kriteriet ikke er snakk om at produksjon av særskilte produkter i seg selv er uetisk, men at utslippsintensiteten ses på som resultatet av selskapers atferd. Selskapene må ha store utslipp både på aggregert nivå og fra den aktuelle typen produksjon det er snakk om, og det skal være vesentlig høyere enn liknende selskaper. Framtidige vurderinger skal vektlegges, altså om det foreligger troverdige planer for hvordan utslippsintensiteten skal reduseres til et akseptabelt nivå. I tillegg skriver departementet at EUs kvotesystem skal ligge til grunn som sammenlikningsgrunnlag når man vurderer hvilke rammeverk de ulike selskapene operer under.

15. juni 2020 la etikkutvalget for Oljefondet fram en offentlig utredning (NOU) om det etiske rammeverket for fondet. De kom der med en presisering av hvordan de forstår den gjeldende tolkningen av klimakriteriet. Utvalget skriver:

«Ved en vurdering av atferd som i uakseptabel grad fører til klimagassutslipp, skal Etikkrådet og Norges Bank slik utvalget forstår departementets presisering i 2019 legge vekt på om et selskap:

- Har store absolutte utslipp, både aggregert og fra den typen produksjon som vurderes
- Har vesentlig større utslipp per produsert enhet enn selskaper som det er naturlig å sammenlikne med har ved samme produksjon
- Kan vise til planer og handlinger som gjør det sannsynlig at selskapet innen rimelig tid har klimagassutslipp som ikke lenger er uakseptable
- Er innenfor EUs kvotesystem eller et tilsvarende stramt klimarammeverk»

Gjennomgang av vektleggingen fra Etikkrådet og Norges Bank

Norges Bank besluttet 13. mai 2020 for første gang å utelukke selskaper basert på klimakriteriet. Norges Bank skriver ikke hvilke vurderinger som ligger til grunn for disse eksklusjonene, og det er dermed vanskelig å se hvilke nye uttrekk vi kan forvente oss framover. Ved å se på de tilrådingene Etikkrådet har oversendt hovedstyret i Norges Bank og som er offentliggjort, kan vi likevel danne oss et bilde av hva som har blitt vektlagt og hvordan klimakriteriet nå tolkes. De fire selskapene som ble utelukket er kanadiske og har sin virksomhet i oljesand i Alberta-provinsen. Det dreier seg om Canadian Natural Resources Limited, Cenovus Energy Inc, Suncor Energy Inc og Imperial Oil Limited. I tilrådingen trekker Etikkrådet fram både andel av oljesand i selskapenes totale oljereserver og andelen av oljesand i samlet oljeproduksjon som begrunnelse. Etikkrådet begrunner sine anbefalinger om uttrekk med at oljesand har utslipp som er betydelig høyere enn gjennomsnittlige utslipp fra andre typer oljeutvinning.

Anbefalingen og uttrekket fokuserer dermed på produksjonsprosess og ikke på utslipp. Med dette uttrekket har man startet med noe av det som er det verste av det verste når det gjelder selve produksjonen av oljen. Utslippene når denne oljen brennes har ikke blitt vektlagt i tilrådingen. En annen begrunnelse for at beslutningen om å selge seg ut av akkurat disse fire selskapene er at de operer innenfor reguleringsrammeverk som er svake, eller i hvert fall ikke kan sies å være rigide. Etikkrådet skriver at det kanadiske systemet for klimaregulering er betydelig svakere enn EUs. Dette er blant annet fordi Canadas reguleringer ikke har innebygd et kvotehandelsystem, ingen innbygd nedskaleringsfaktor på utslippene og at kanadiske karbonprisene er lavere enn karbonprisene for oljeproduksjon i EU.

Det trekkes også fram at selskapenes planer om nedtrapping av oljesandvirksomhet, i den grad at de har en, ikke er tilstrekkelig. Dette til tross for at enkelte av dem kan vise til en moderat reduksjon av sine utslipp. Etikkrådet argumenterer for at opptrappingsplaner ikke er konkrete nok og målene for utslippskutt ikke er ambisiøse nok. Derfor konkluderer Etikkrådet med at det er usannsynlig at disse selskapene klarer å redusere sine utslipp til samme nivå som gjennomsnittlige utslipp fra vanlig oljeproduksjon.

Svekkelse av klimakriteriet

Det er en åpenbar svekkelse av klimakriteriet når utslipp i seg selv ikke vil føre til utelukkelse hvis et selskap er underlagt en streng klimaregulering, slik man f.eks. har innen EU-systemet. Med denne tolkningen velger Finansdepartementet og Norges Bank å se på land- heller enn selskapsnivå når de avgjør utelukkelse. En praktisk konsekvens av dette er at selskaper fra land med streng klimaregulering sannsynligvis aldri vil kunne utelukkes fra Oljefondet fordi de operer innenfor et rammeverk som åpner for utligning av utslipp. Store europeiske oljeselskaper, som Shell eller BP, vil ikke kunne utelukkes fordi de omfattes av EUs kvotemarked som brukes som en gullstandard i denne sammenheng. Det er også uklart hvordan sammenligning av klimareguleringer, som åpner for utligning av utslipp, gjennomføres i praksis. Et viktig moment her, som Etikkrådet har påpekt, er at EUs kvotemarked ikke har høye nok priser til å skape de nødvendige utslippsreduksjonene EU har bundet seg til.

Det er en ytterligere svekkelse av kriteriet når vurderingen av hva som er uakseptable utslipp, vurderes opp mot liknende selskaper, heller enn vitenskapelige forankrede beregninger. Parisavtalen og grundig forskning fastsetter hva som er akseptabelt absolutt utslippsnivå, men dette virker som om det er fullstendig ignorert i tolkningen fra Norges Bank og føringene gitt av Finansdepartementet. Den praktiske konsekvensen er at et selskap ikke kan utelukkes så lenge det har utslippsintensitet som er på tilnærmet samme nivå som liknende selskaper. Det er en passiv tolkning når vi vet at hele verdensøkonomien må omstilles og at klimarisiko blir stadig mer avgjørende for finansinstitusjonenes investeringer.

Når Etikkrådet i tilrådingen skriver at det i Parisavtalen er forventet at selskaper bidrar til at man når målene kan dette oppfattes som rundere enn Parisavtalen faktisk er. Det er en forpliktende avtale som stiller tydelige krav til utslippskutt for å nå målet om global oppvarming på godt under 2 °C, og det bør gjenspeiles tydeligere i Oljefondets portefølje. I tilrådingen tas det ikke i bruk eksisterende verktøy som for eksempel bruk av scenarioanalyse og beregning av selskapenes reduksjonsbaner og omstillingsevner.

Etikkrådet har kun foretatt vurderinger av utslipp assosiert med oljeproduksjon, og ikke med forbrenning av olje. Det er altså faktorene for hvordan oljen produseres og ikke hvor store utslipp de fører til som har vært avgjørende. Spørsmålet som ligger til grunn er om det kunne ha blitt produsert med lavere utslipp og Etikkrådet ser ut til å ha konkludert med at det er mulig. Beregningen av direkte og indirekte utslipp, såkalt scope-problematikk, er relevant for alt arbeid med å ansvarliggjøre selskaper for deres klimagasser. Når det utelukkende er utslipp fra produksjon som legges til grunn, vil man ikke fange opp selskaper som forårsaker store utslipp, men med relativt lite forurensende produksjon. Det er fint at særlig forurensende utvinningsmetoder utelukkes, men det alene er ikke tilstrekkelig for å få ned de globale klimagassutslippene. Dette er en for snever tilnærming, når man vet at det største karbonavtrykket ikke ligger i produksjonsleddet. Det finnes ingen tegn på en grundig analyse av totalutslipp i ulike sektorer. Det virker som om Etikkrådet har lagt terskelen for utelukkelse svært høyt i denne omgang. Fordi tolkningen vil kunne skape presedens framover, har de antakelig ønsket å foreslå sikre uttrekk for ikke å risikere å få nei på argumentasjon som da ikke kan benyttes ved neste anledning.

At grunnlaget for utelukkelse ikke baserer seg på et absolutt utslippsnivå, men på utslippsintensitet, fører til at et selskap kan ha svært høye utslipp, men lav utslippsintensitet, så lenge de tjener mye penger. Med den siste tidens kraftige fall i oljepris, vil mange selskaper få en høyere utslippsintensitet enn tidligere. Når oljeprisen igjen begynner å stige, vil utslippsintensiteten igjen synke uten at det reflekteres i utslipp av klimagasser. Bruken av utslippsintensitet framstår derfor som utilstrekkelig alene og vurderingene som foretas bør derfor benytte andre parametere i tillegg. Mengden utslipp av klimagasser som er mulig før vi når 1,5 graders oppvarming er kjent, og dette volumet øker selvsagt ikke selv om økonomien vokser. Utslippsintensitet er derfor en parameter med en vesentlig mangel. Det hadde vært mye bedre hvis Etikkrådet opererte med karbonbudsjett-konseptet, som i Science-based Targets-initiativet.

Når det gjelder framoverskuende vurdering, trekkes det frem oljereserver som indikator for selskapenes fremtidige forretningsmodell. At et selskap har store reserver, kan bety at det blir avhengig av disse for sine fremtidige inntekter, og dermed er det usannsynlig at selskapet vil endre forretningsmodellen sin. Det er bra at reserver inkluderes i vurdering av framtidig omstillingsevne, men det er en svakhet at det ikke foreligger en definisjon for hvor store reservene bør være for å anses som for store. Etikkrådet har ikke tatt stilling til andre momenter, som capital expenditures (capex)¹⁰, andel fornybar i totalproduksjon, samt satsing på teknologiske forbedringer. Når det gjelder reserver og capex, har Carbon Tracker utviklet en metode (2 degrees of separation) for å klassifisere prosjekter som kan anses som på linje med Paris-avtalen eller ikke.

Veien videre

Det er dessverre lite som tyder på at det vil komme mange anbefalinger om uttrekk på klimakriteriet. Det er flere grunner til dette. Slik kriteriet tolkes nå er det vanskelig å operasjonalisere og krever enormt mye arbeid fra Etikkrådets side. Gjennomgangen Framtiden i våre hender har gjort, viser at tolkningen som er lagt til grunn nå har store svakheter og derfor ikke egner seg til å

¹⁰ <https://www.investopedia.com/terms/c/capitalexpenditure.asp>

ekskudere vesentlige selskaper. Etter fem år med trening og ballkasting mellom Etikkrådet, Norges Bank og Finansdepartementet fremstår klimakriteriet som vingestekket. Spørsmålet er om Stortingets klare føringer er blitt fulgt. Det er viktig å understreke at ansvaret for at vi har endt opp med et lite anvendelig klimakriterium ikke ligger hos Etikkrådet. Deres tilrådninger er klart begrenset av tolkningene gjennomført av Norges Bank og føringene gitt av Finansdepartementet.

At klimakriteriet ikke er tilstrekkelig til å ekskludere de seks åpenbare klimaverstingene identifisert i denne rapporten, understreker manglene ved dagens tilnærming. Shell, Total og BP er alle europeiske selskaper, omfattet av EUs klimarammeverk, og dermed ikke aktuelle for uttrekk på bakgrunn i klimakriteriet, slik det nå tolkes. Petrochina, Chevron og Exxon Mobil er kinesisk og amerikanske giganter som antakelig ikke vil bli ekskludert, blant annet fordi klimakriteriet baserer seg på utslipp på aggregert nivå. Det vil si at enorme selskaper totalt sett ikke har aggregerte høye utslipp for eksempel ved at de også har fornybar aktivitet eller opererer i en rekke ulike land både med og uten klimavotehandling. Paradoksalt nok kan det virke som om disse selskapene er for store til å kunne ekskluderes. Dette er selskaper som er så store at det er utfordrende for Oljefondet å gjøre såkalte risikobaserte nedsalg, altså at de gradvis selger seg ned i selskaper som på lang sikt har en høy risiko – slik som selskaper som ikke vil evne den nødvendige omstillingen. Det er regler for hvor mye Oljefondet kan avvike fra indeksen de benytter seg av og mulighetene for risikobaserte nedsalg er derfor bundet opp av dette.

Klimakriteriet er ett av mange virkemiddel for å gjøre Oljefondet mer klimavennlig. Dette er en lite treffsikker og omstendelig prosess. Det er derfor et bedre alternativ å justere hele Oljefondets portefølje slik at den er i tråd med utslippsmålene i Parisavtalen. Framtiden i våre hender håper at Oljefondet kan gå foran og bruke sine ressurser til å videreutvikle rammeverk for dette der det er nødvendig. De framtidige klimautelukkelsene må baseres på en videreutviklet tolkning av kriteriet, slik at klimaverstinger faktisk blir utelukket fra Oljefondet.

Del 3 — Justering i tråd med klimamålene

Et alternativ til å benytte klimakriteriet og ekskludere enkelte selskaper, er å tenke nytt om Oljefondets investeringsstrategi. Å bare ekskludere de mest forurensende selskapene er en tungvint og lang prosess. Innen finansfeltet utvikles initiativer og praksis for investeringer i tråd med Parisavtalen. Internasjonalt snakker man gjerne om Paris alignment, men en norsk oversettelse kan f.eks. være Parisjustering av investeringsporteføljer. Helt enkelt vil en justering i tråd med klimamålene innebære at alle selskapene man er investert i, følger de klimagassreduksjonene som er nødvendig for å nå målene i Parisavtalen.

Ved å planlegge hvordan utslippskutt fordeles mellom ulike sektorer kan en definere scenarier som gir reduksjonsbaner for selskaper i ulike sektorer frem mot 2030 og 2050. Med disse scenariene kan en sammenligne selskaper opp mot reduksjonsbanene. Å investere i tråd med Parisavtalen forutsetter å gjennomgå alle selskaper fondet investerer i, og så styre investeringene etter denne informasjonen. Verktøy utviklet for å kunne vurdere selskapene slik forutsetter et scenario som viser hvordan utslipp og utslippskutt fordels mellom ulike sektorer, på en slik måte at samlede utslipp ikke overstiger terskelen for 1,5° oppvarming. Investeringer i tråd med Parisavtalen forutsetter at alle selskaper det investeres i har like lave utslipp som forutsatt i reduksjonsbanen gitt i scenariet, eller lavere. For de fleste sektorer, og dermed de fleste selskaper, vil dette bety gradvis skjerpede krav frem mot 2030. Kort oppsummert kan dette uttrykkes som: alle selskaper fondet investerer i skal være en del av løsningen på klimakrisa.

Et 1,5°-scenario er en modell som beskriver hvordan samfunnet kan se ut og ha utslipp som er konsistent med en temperaturstigning på 1,5° C. Scenarioet vil beskrive ulike utslippsbaner for ulike sektorer slik at samlet utslipp i økonomien vil være konsistent med utslippstaket. Scenarioet vil sannsynligvis også modellere en gradvis reduksjon i utslippene, slik at samlede utslipp er lavere per år i 2030 enn i de første årene. Hvordan scenarioet fordeler utslipp baseres på vurderinger av teknologi, lønnsomhet og forventninger om politiske tiltak. Slike scenarier utvikles med gjennomsnittstall for bransjer, og selskaper må derfor måles mot dette snittet.

Å gjennomgå investeringsporteføljen for å sikre at man er på linje med Parisavtalen er et arbeid som er påbegynt av flere finansaktører. Gjennom porteføljeanalyse-verktøy gjennomgås porteføljen for å analysere om selskapene det investeres i reduserer utslipp i tråd med eller bedre enn en bransjespesifikk referansebane som bringer oss til reduksjonsmålene i Parisavtalen. I tillegg gjennomgås det gjerne om selskapet har planer for reduksjon av utslipp slik at det kan møte fremtidige utslippskrav og hvor godt posisjonert selskapet er i den teknologiske utviklingen mot lavutslippssamfunnet. Banker som jobber med dette i dag bruker både plassering av penger (investering og uttrekk) og påvirkning av selskaper, gjennom blant annet selskapsdialog, som verktøy for å komme på linje med Parisavtalen.

En investeringspraksis i tråd med Parisavtalen vil innføre vurderinger av selskapenes utslipp opp mot referansebaner for utslippsreduksjon og et styringselement som ikke bare måler og rapporterer, men som også endrer porteføljen. Gitt at Oljefondet oppgir at kun 54 prosent av selskapene de er investert i har svært god eller god rapportering om klimaendring vil det med stor sannsynlighet være en stor andel selskaper i fondet som ikke kan anses å være i tråd med referansebaner mot Parisavtalens mål, eller ikke ha de nødvendige planer om reduksjon. Idealet om en portefølje i tråd med Parisavtalen må derfor med nødvendighet fases inn, altså at ikke alle selskaper må være i tråd med et 1,5°-scenario fra første virkedag, men for eksempel innen 2023. Collective Commitment to climate action har for eksempel en slik forpliktelse om justering av porteføljer etter sektorvis utslippsbaner innen 2022.

I noen sektorer vil det være mange selskaper som enkelt justerer seg, mens i andre sektorer er det naturlig nok færre. Eksempler på ulike sektorer kan f.eks. være oljeindustri, transport, helse eller tekstil. Det er avgjørende med sammenlikning av utslippskutt på sektorspesifikt nivå. Hvis det bare gikk på indekser eller typer selskaper, ville det blitt systematisk enklere å nå utslippsmålene på kort sikt hvis man har opprinnelig har høy eksponering i visse sektorer med høye utslipp. Utslippskuttene må kunne sammenliknes med andre i samme sektor, ikke selskapets prosentvise bedring, slik at det lønner seg for de selskapene som allerede er godt i gang med omstillingen. Fossile energiselskaper vil nødvendigvis bli en langt mer marginal del av en parisjustert portefølje og klimaverstinger uten omstillingsplaner vil bli faset ut av fondet. Ved å tilpasse Oljefondet til klimamålene unngår man å sakke akterut i omstillingen, satser på framtidig lønnsomhet og kvitter seg med klimaverstinger som motarbeider verdens klimapolitikk.

Les mer om slik porteføljustering i dette notatet:

<https://www.framtiden.no/202006307594/aktuelt/etiske-investeringer/oljefondet-ma-klimajusteres.html>

Konklusjon

Det er åpenbart at Oljefondets portefølje er langt unna å være investert i overensstemmelse med klimamålene i Parisavtalen. Det var store forventninger knyttet til klimakriteriet og utsiktene til å ekskludere klimaverstinger fra fondet. Slik denne rapporten har pekt på, er klimakriteriet ikke egnet til å ekskludere noen av de mest åpenbare klimaverstingene i Oljefondets portefølje. Det finnes mange ulike måter å definere en klimaversting, men her har vi valgt en høy terskel ved å se på selskaper opp mot fire parametere. De seks selskapene som peker seg ut med denne metoden (ExxonMobil, BP, Petrochina, Chevron, Total og Shell) er blant de verste på utslipp, historiske utslipp, antyklimalobby og gjenværende reserver. Disse bør med god margin kunne antas å være en slags laveste standard for hva et klimakriterium bør fange opp.

Framtiden i våre hender mener at klimakriteriet ikke er et egnet verktøy for den tiltenkte hensikten. Klimakriteriet slik det tolkes nå er vanskelig å operasjonalisere og krever enormt mye arbeid fra Etikkrådets side. Vi er svært bekymret for at det ikke vil komme særlig mange flere utelukkelse til tross for at fondet fortsetter å være investert i noen av verdens største forurensere. Det gikk fem år fra Stortinget vedtok kriteriet til det førte til eksklusjoner. Vi har rett og slett ikke tid å kaste bort når det gjelder klima. Føringerne gitt av Finansdepartementet og tolkningene gjort av Norges Bank begrenser etikkrådets mulighet til å tilrå utelukkelse.

I tillegg til reserver og utslippsintensitet burde selskaper også kunne utelukkes på grunn av deres totalutslipp, lobbyvirksomhet og omstillingsevner. Det finnes gode kilder og verktøy for å fange opp alle disse kriteriene. Framtiden i våre hender håper at Oljefondet kan gå foran og bruke sine ressurser til å videreutvikle rammeverk for dette der det er nødvendig. De framtidige klima-utelukkelsene må baseres på en videreutviklet tolkning av kriteriet, slik at klimaverstinger faktisk blir utelukket fra Oljefondet.

Klimakriteriet er kun ett mulig virkemiddel for å utelukke de verste. Dette har vist seg å være en tungvint og lite treffsikker prosess som kan forenkles ved å endre investeringsstrategien. I tillegg til eksklusjon av klimaverstinger, bør man også åpne for å foreta en forhåndsjustering basert på klimagassutslipp, slik et mindretall på Stortinget gikk sammen om å åpne for i fjor. Både av hensyn til klimarisiko og til etiske investeringer, bør Oljefondets portefølje justeres slik at den er i tråd med utslippsmålene i Parisavtalen. Framtiden i våre hender håper at denne rapporten har illustrert paradoksene knyttet til hva klimakriteriet ikke fanger opp, behovet for justering av porteføljen og håper at våre anbefalinger følges opp videre.

Anbefalinger

Framtiden i våre hender har følgende anbefalinger basert på denne rapporten:

- Norges Bank bør ekskludere ExxonMobil, BP, Petrochina, Chevron, Total og Shell etter klimakriteriet.
- Klimakriteriet må skjerpes slik at det også omfatter lobbyisme mot klimaregulering, store fossil-reserver og vurdere utslippene opp mot vitenskapelige standarder, ikke kun sammenliknet med andre selskaper.
- Klimakriteriets tolkning om klimavoter må endres slik at vurderingen skal baseres på om selskapene bruker dette – ikke bare om de har mulighet til det.
- Stortinget må gå inn for et nytt produktbasert klimakriterium som ekskluderer fossil energi etter samme standard som kullkriteriet
- Stortinget må vedta en forhåndsfiltrering av selskapsinvesteringer som tar hensyn til klima
- Det må utredes hvordan Oljefondet best kan klimajustere porteføljen sin slik at fondet blir på nivå med det som er etisk beste praksis internasjonalt

Framtiden i våre hender
Mariboegs gate 8, 0183 Oslo
(+47) 22 03 31 50 - post@framtiden.no
www.framtiden.no

Vi jobber for en rettferdig
verden i økologisk balanse.

**Framtiden i
våre hender**